

معلوم است با آن نوبت وزیر مالیه وزیر امور خارجه تصویب شده و اجازه داده اند که پرود دیگر برای این مسئله جزئی خواستن وزیر مالیه در مجلس لازم نیست حال اگر باید استفساری شود خود شخص رئیس هیئت رئیسه در خارج تحقیقات بنمایند .

آقای میرزا آقا مجاهد - در اینگونه موارد ضمانت نوشته سفارت کفایت از این میکند که آن شخص وکیل در توکیل باشد چون نوشته سفارت سندیت دارد و دیگر لازم بغواستن توضیح نیست رئیس - اگر صلاح میدانید این مسئله از وزیر مالیه توضیح خواسته شود و در کمیسیون هم دقت نظری بشود خوبست که موضوع مذاکره فراموشین شود و از برای جلسه آتی در کمیسیون باشورت هیئت رئیسه موضوع مذاکره مجلس بعد امین میشود

دکتر ولی الله خان - چیزی که باید بدو اقدام نمایند تعیین ساعت قانونی افتتاح مجلس است که روزهای مجلس جلسه رسم و افتتاح و انعقاد امین شده رای گرفته شود و در خصوص موضوع مذاکرات باید حضرت عالی صورتی از مطالب ولو ایسی که به مجلس آمده نوشته بدهید تا ما بترتیب در آورده و فهرستی نوشته بشا بدیم و شما هم در اجرای ترتیب آن کمال دقت را منظور دارید و حلالا عقب موضوع مذاکره گشتن فایده ندارد چون خیلی لوابج و مطالب است که اگر آنها مرتب شوند موضوع مذاکرات معلوم میشود و عجالتاً بعقیده بنده باید ساعت قانونی افتتاح مجلس امین شود (در این موقع از بابت تعیین ساعت افتتاح مجلس مذاکرات زیاد بعمل آمده و اخذ رای علنی شده با کثرت آراء سه ساعت بفریب مانده تصویب شد جناب رئیس اظهار کردند که اگر کسی چند دقیقه دیر بیاید اسم او در جزو اشخاص دیر آمده نوشته خواهد شد و اگر نیم ساعت دیر بیاید در جزو غائبین نوشته خواهد شد و مته پیکرو زامی این اشخاص بتوسط روزنامه اعلان خواهد شد)

اسدالله میرزا - از امروز تا سی و چهل روز دیگر میتوانیم که سه ساعت بفریب مانده حاضر شویم و بعد از آن قرار دیگری میدهیم اما اینکه در این باب انتظام مجلس مذاکره شده بود بنده عرض می کنم که انتظام مجلس جمعیت حواس میخواهد مدنی است که یکدسته در اینجا از دست جهان شاه خان متظلمند و یکدسته سر باز هم امروز آمده و بنده از قیل و قال یابین حواس ندادم باید فکری در باره متظلمین نمود که اگر باید رجوع بعقدیه شود ارجاع کنند تا این که حواس و کلا جمع باشد .

معاضد السلطنه - نصره السلطنه زحمتی کشیده ولایحه نوشته تقدیم مجلس نموده قرائت شده و اکثر تصویب نموده اند ولی این هم رفت نزد آن کافندهای دیگر بعقیده بنده خوب است فرامان لایحه مطرح مذاکره شود .

آقا سید حسن تقی زاده آنچه که شما مجازات قرار دادید قانون نشده که لازم الاجری باشد زیرا که قانون باید به اکثریت آراء باشد .

حاجی سید نصر الله - شما همین قدر اعلان میکنید نه اینکه قانونی را دفع ر قلع نمایند این ضرری ندارد .

آقای سید حسن تقی زاده خوبست قرار بشود که اگر تاده دفعه نمایند استعفا بدهند .

آقای میرزا محمود - در این باب هیئت رئیسه باید دقت میکنند یک مجازات صحیحی موم نمایند اینکه اگر نمایند اعلان شود این مطلب مجازات نخواهد شد .

دکتر ولی الله خان - در سایر ممالک معمول است که مجازات نامدن را بیک چیز نقدی موم میکنند یعنی از حق آن وکیل میکاهند بیک شکل متناسی نه این که چیزی نقد از او دستی بگیرند چون امروزه نقداً چیزی بود کلا داده نمیشود صحیح نیست که جزای نقدی فرار بگذاریم و چیزی از آنها دستی بگیریم عقیده بنده این است که اگر وکیلی در سر وقت نیاید تا سه دفعه در روز نامجات اعلان شود و اگر تاده دفعه متوالی بدون عذر موجه نیاید استعفا بدهد و امروزه باید از جزای نقدی صرف نظر کرد زیرا که چیزی در بساط نیست و آن هم که گفتید هر کسی دیر آمد یک چیزی خودش بتویسد آن هم صحیح نیست باید در این ترتیب هم دقت شود .

آقای شیخ محمد علی - آن شر حیکه جناب عالی در مقام مجازات فرمودید نمیشود مجازات قرارداد زیرا از این که اعلان شود فایده حاصل نخواهد شد و مچوقت عده کامل در مجلس نبوده و ما نمیتوانیم رای بگیریم و این ترتیب که آقای دکتر ولی الله خان گفتند بد نیست اما بشرط این که پای هدر موجه بپیان آمد همه کسی میگوید هذر دارم و شاید هم برای خود می آورد .

حسین قلیخان نوپ - در باب تشریف آوردن رئیس بیارلمان که شبها هم در اینجا باشند مذاکره شد و اکثر تصویب کردند حالا چه وقت تشریف خواهند آورد .

رئیس - بنده که از این مسئله مسبق نبودم که ترتیبات آن را قرار بدهم حالا که مسبق شدم ملاحظات خود را نموده و ترتیب آن را قرار داده بشا و سایر آقایان اطلاع میدهم .

حسین علی خان - گفته شد که سر بازها اینجا جمع شده و اسباب تفرقه حواس و کلا میکردند که اگر آرد در اینجا مذاکره شد که وزیر مسئول مسئول اداره خودش است او باید بداند که یک دسته سر باز او در اینجا متظلم شده اند آنها را بخوهد یا خودش بیاید اینجا و قراری گذارده ایشان را ساکت نمایند که اسباب تفرقه حواس و کلا محترم نشوند .

مستشار الدوله - در باب سر بازها صبح از وزارت جنگ سئوال شد که باز این سر بازها آمده اند اینجا و قرار بود که روز شنبه دوم بآنها جیره و موابج داده شود جواب داده شد که آنها میخواهند سان بدهند و جیره هشتصد نفری بگیرند چند نفر از وکیلها و فقیه به کمیسیون هیئت رئیسه خواسته شدند گفتند که این طور نیست ماها اجتماع و اتحاد کرده ایم که عوض قبول نکنیم معلوم شد که اینها مسئله بی اصل بوده و گویا از طرف صاحب منصبها این را اجبار مینمایند و این سئوال و جواب را شاهزاده امان الله میرزا با وزارت جنگ کردند و گویا حالا اظهار آنها این است که تا پول نگیریم از اینجا نمیرویم وزارت جنگم بر حسب حواله که گرفته است قرار است که روز شنبه و چهار حاضر نماید .

امان الله میرزا - من گمان میکنم که این نظام که میگویند جزء هواست قرار شد دوازده هزار تومان از بانک گرفته شده باین سر بازها که می بیند

بمهند و حال این جا ایستاده اند حکماً میخواهند که پول بگیرند با این که حواله دست او است پس معلوم میشود که نظام نیست و پولتیک است این سه فوج که در این سیای تحت هستند هیچ نظام ندارد و هیچ صاحب منصب نداریم و تمام این ترتیبات بجهت این است که وزارت جنگ ضعف دارد نمی تواند نظام بدهد و صاحب منصبها اطاعت ندارند .

آقای سید حسن تقی زاده - صحبت در آمدن سر بازها بود درباره تمام متظلمین همین طور باید معمول شود که همان روز اول بر این آهت رسیدگی شده بهر کجا که باید رجوع شود ارجاع نمایند مقصود این است که اطانهای مجلس مفروض نشود برای جمعی که از خارج می آیند مدتی خوانین در جزین اینجا بودند نمیدانم رفته باشا حالا هم باشند و کاری صورت گرفته نشده و همیشه اینجا بر از قیل و قال متظلمین است ازالول باید متظلمین را بهر اداره کلازامت ارجاع کنند .

آقای میرزا محمود - این سر بازها چند فوج هستند که چهار صد نفری میباشد ولی در موقع گرفتن حقوق هشتصد نفر جیره موابج میکینند باین معنی که از همدیگر در وقت سان بر عهده خود افزوده و بقدر مقصود خود تمداد خود را جلوه داده حقوق هشتصد نفری میکینند .

وکیل الرعایا - شش روز قبل این سر بازها اینجا بودند و آنچه لازم بود در خصوص آن ها گفتگو شد محض اطمینان خاطر استعفا کردند که یک نفر هم ازو کلا همراه ایشان بروند بنده را کمیسیون تصویب کرد رفته و مذاکره شده معاهده از این سر باز ها قسم یاد کردند که ما دویست و چهل نفر بیشتر نیستیم وزیر جنگ هم بسولی حاضر نمود که بآنها بدهد اما گویا صاحب منصبها راضی باین کسر دخل خود نمیشوند و من هر چه فکر مینمایم ما بیشتر از مخارج لازم این مملکت نمیتوانم تدارک مالی ببنمایم نه باندازه اشتباه اینگونه اشخاص .

مجلس ختم شد
مذاکرات روز سه شنبه
پنجم شهری ربیع الاول
دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه دوم آقا میرزا طاهر قرائت کردند .

رئیس - فرار بود که در ساعت سه حاضر شویم و حاله دقیقه از وقت گذشته خواهش دارم آقایانیکه دیر آمده اند زودتر بیایند که در ساعت مقرر مجلس افتتاح بیاید .

(اگر گفتند که همه قبل از وقت حاضر بودند)
رئیس - از آن آقایانیکه قبل از وقت حاضر شده اند بسیار متشکر و از آقایانی هم که تشریف دیر تشریف آورده اند خواهش می نماید که زودتر تشریف بیاورند پس از قرائت خلاصه مذاکرات روز شنبه جناب رئیس اظهار داشتند که هر کسی ایرانی بطالب خلاصه دارد اظهار نماید .

آقای شیخ حسین - بنده در تفرقه اشیر خلاصه حرف دارم که بن رئیس بنده با بعضی رفته بودیم بمدايه در باب جهان شاه خان که در موقع مجامه او نظارت داشته باشیم و آن روز راجهان شاه مان آمده از قرار معلوم بعد ما دیگر حاضر نشد و از حضور بهم رساندن

نظر رفته خوبست در این باب نوشته شود که در عمل حاضر شود تا این که معاکمه او تمام شود اسامی و کلاسیکه روز یکشنبه غائب بودند قرائت شد جمعی ایراد گرفته که اسامی انتخابی که مسافرت کرده اند جز این اسامی نوشته شده خوبست بعدها دیگر نوشته نشود و مشیرالسلطان و مفتخر الممالک اظهار داشتند که ما معتد خود را نوشته فرستاده بودیم

جناب رئیس جواب دادند که بعدها هر کس عذر خود را نوشته بهیشت رئیس بفرستند.

رئیس - امروز موضوع مذاکره قانون مجالس تجارت است اما قبل از شروع بقرائت آن چند مسئله است که باید عرض کنم در باب اطان تازه که کمال جدوجهد در تمام آن میشود امیدواریم که تا روز هفتم که روز عید است افتتاح شود و در باب مناکل و زراعت هم که روز شنبه مذاکره شد بهیشت وزراء نوشته شد منقول شدند که تا سه روز دیگر مناسک خودشان را نوشته بفرستند دیگر تلگرافی است که از جناب سهدار رسیده که وزارت داخله برای اطلاع فرستاده است قرائت شود تلگراف مزبور که مبتنی بود بر استرداد چهار نفر اسیر از تراکه متحده و مفلوبیت آنها و استرداد ده نفر از اسرای فوجان که فروخته شده بودند و هزیمت از آن مکان با اردو بسمت کتدبا فابوس و کوکلان قرائت شد.

رئیس - خیلی مزده بزرگی است برای وکلا و ملت خوب است که احساسات و کلا و احساسات ملت بتوسط وزارت داخله تقدیم حضور اعلیحضرت بشود و خود جناب وزیر داخله هم جواب این تلگراف را خواهند داد.

احسن الدوله - خوب است با اولیای دولت نوشته شود که فدیمن نمایند برده فروشی در ایران موقوف بشود.

رئیس - لایحه در این باب باید مرقوم دارید تا مطرح شود (در این موقع شروع بقرائت قانون مجالس تجارتی ایران شده)

وکیل التجار - قبل از شروع بقرائت عرض میکنم که این رکلهان است و باعث تضییع اوقات مجلس خواهد شد.

رئیس - چون قبل از وقت موضوع مذاکرات امروز همین قانون مین شده و نیز بد آگویا این قانون را بهیشت رئیس دیده و بعد راجع بکمسیون کرده اند در این صورت باید قرائت شود حالا هم قرائت اول است نباید بحث و ایراد شود (شروع بقرائت قانون شده پس از ختم قرائت اول مجدداً رجوع بمذاکره مطالب دیگر کردید)

حاج سید عبدالصالح شهبانی - در باب تلگراف قمر شیرین خوبست جواب داده شود.

رئیس - در کمسیون رئیس اقدامات خواهد شد الان خارج از موضوع است و این رفته است از وزارت داخله قرائت می شود قرائت شد قریب به این مضمون (دومسئله است که اقدم از همه امور است و بنده این دو مسئله را از همه امور مقدم میدانم و بلکه از واجبات میدانم یکی نظم امور حکومت دارا لخله و ترتیب پلیس و یکی نظم طرق و شوارع فراداد هر دو را نوشته فرستادم که هر چه زودتر ملاحظه نموده و تصویب کرده بفرستند ولی بتأخیر افتاده از یک طرف حکومت بی تکلیف است و از یک طرف طلب بطور سختی مطالب نظم و امنیت می نماید

لهذا خواهشمند است که در اول ومله این قرارنامه را ملاحظه و مذاکره و تصویب نموده بفرستند تا بموقع اجرای گذاشته شود.

رئیس - این کاغذ است که وزیر داخله نوشته است و این نظامنامه است راجع بپلیس و یکی هم راجع بقرا سوران و یکی مسئله راجع بحکومت شهر است و یک لایحه هم در باب بودجه وزارت داخله است که باید اینها زودتر از مجلس بگذرد حال خوانده میشود اگر صلاح می دانید راجع بکمسیون بشود که ملاحظه شده بیاید بمجلس.

آقا سید حسن تقی زاده - من تعجب دارم که چرا پلیس را در نظامنامه اختصاص بدارا لخله می دهند آیا تمام مملکت پلیس نمی خواهد پس باید طوری نوشته شود که برای تمام مملکت کافی باشد

رئیس - صحیح است حالا خوانده میشود اگر ملاحظاتی در آن باشد در کمسیون میشود (در این موقع شروع بقرائت نظامنامه پلیس شد) پس از قرائت.

رئیس - حالا تصویب می نمایند رجوع به کمسیون شود.

آقا سید حسن تقی زاده - بنده تکرار می نمایم مطلب خود را که قانون پلیس هر شهر نباید علیحده نوشته شود و در همین نظامنامه بتغییر و تبدیل چند ماده که نسبت بجمعیت هر شهر بیک عده پلیس ترتیب داده شود ممکنست درست شود دیگر اینکه چند ماده مطولی در این نظامنامه نوشته شده که تمام آنها نصیحت است جز انتظام نیست خوب است آن مواد هم در حاشیه نوشته شود.

لسان الحکما - بهر کمسیون که می فرستند خوبست اعضاء ملاحظات خودشان را علیحده بنویسند

حاج سید نصر الله - کمسیون نیست که جناب دکتر ولی الله خان و جمعی دیگر در آن هستند که خیلی خوبست رجوع بآن کمسیون بشود.

آقا سید حسن تقی زاده - هر قانونی باید رجوع بکمسیون مناسب آن بشود اگر نظامنامه جنگ باشد بکمسیون نظامی و همچنین هر نظامنامه کمسیون آن باید بمناسبت آن نظامنامه باشد و در این کمسیون هم باید یک نفر از اهلها وقتها باشد برای شریعت آن اوقا باید این کمسیون مرکب از شش نفر باشد.

سید الحکما - این نظامنامه قرائت شد و بکمسیون فرستاده می شود خوبست نظامنامه دیگر هم قرائت شود برود بکمسیون و مهمترین از همه قانون ها قانون عدلیه است طوری شود که خیلی زود به مجلس بیاید.

رئیس - حالا معلوم می شود که اکثریت آراء بر این است که این نظامنامه پلیس رجوع به کمسیون بشود (اکثر تصویب نمودند)

آقا سید حسن تقی زاده - بیکر عرض مقتصری دارم که این طوری رای گرفتن های غیر محسوس هم باید محسوس شود حالا هم میگویند پلی ولی بعد از چند روز دیگر می گویند ما اطلاع نداریم.

حسعلی خان - چندی قبل در این مجلس بکمسیون داخله تشکیل شده بود و بیک اندازه هم عساکر میگردند و گمانم این است که وزارت

داخله این اهمیت را داشته باشد که بت کمسیون تشکیل شده و این نظامنامه پلیس هم بتآچار و جوع شود

اسد الله میرزا - این کمسیون که آقای حاسی سید نصر الله فرمودند که این نظامنامه راجع شود بسیار خوب است ولی شاید تبدیل بر آن کمسیون شود زیرا که کار زیاد دارند پس خوب است چند نفری را از وکلا که صلاحیت دارند برای این کار انتخاب نمایند بر فرض جرو کمسیون دیگری باشند مراقبت داشته باشند که چند روز تمام شده بمجلس بیاید و این مسئله را بنده خیلی اهمیت میدهم.

وکیل التجار - عقیده بنده این نظامنامه راجع بکمسیون جنگ بشود و ربط بآنجا دارد و اینکه آقای تقی زاده گفتند از اینکه جمعی بگویند پلی در یک مسئله نباشد آنرا مناط رای قرار داد گمان بنده این است جمعی که میگویند پلی و یک مطلبی را تصویب نمایند دیگر آنرا بعداً تردید نخواهند کرد و آن مطلب دیگر مخالف ندارد اگر کسی مخالف آن رای باشد اظهار میکند.

آقا سید حسن تقی زاده - باید انشاء الله شروع کنیم و فنامودن بوده هائی که داده شده مطلبی را که وکلا با یک حرارتی اظهار میکنند باید آن را دنبال نمایند که آن مطلب از بین نرود چندی قبل یک مسئله را جناب مغیر الملک اظهار کرده بودند که بسیار صحیح و لازم است و از پارسل تا حال این مطلب باستی مرتب شود و آن یک مجمع قانون نویس و کنکره است که قوانین را نوشته و تنقیح کرده بعد برای اینکه هر وزارت خانه یک چیزی می نویسد و بی مناسبت بوده پر از لغات مختلفه و اصطلاحات متفاوته هستند مثلاً در قانون وزارت تجارت که نوشته شد قانون مجالس تجارتی این لفظ نباید در آنجا نوشته شود و باید این لفظ از برای شورای ملی علم باشد و در این موارد الفاظ دیگر مثل لفظ مجمع و غیره استعمال شود غرض این است که از برای تناسب وضع قوانین و ملاحظات لغات متناسبه و برای سهولت کار باید این کمیته تشکیل شود که مشغول نوشتن و ملاحظات قوانین باشند حالا مطرح فرار داده این ترتیب را معین می کنند یا روز دیگر باید زودتر این کار بشود.

رئیس - این مسئله بسیار خوبست و جناب مغیر الملک هم اظهار کرده بودند بنادور در این باب لایحه بنویسند خوبست آن لایحه را نوشته آنتون رای گرفته بشود.

مخیر الملک - اینکه میفرمایند لایحه نوشته شود لایحه برای مطلبی است که قبل از وقت در مجلس مذاکره نشده باشد و این مسئله تاکنون چند مرتبه مذاکره شده و لازمه نوشتن لایحه نیست و عقیده بنده این است که از طرف مجلس بوزرا چیزی نوشته شود که بزودی تشکیل یک همچو هیئتی را بدهند.

رئیس - در این باب نیز باید رای گرفته شود و حالا باید در باب کمسیون و انتخاب اعضاء آن برای نظامنامه پلیس گفتگو شود که تکلیف معلوم شود.

مخیر الملک - بنده اوکیل التجار در این باب هم عقیده هستم خوبست بکمسیون جنگ رجوع شود و بر ربط هم نیست.

رئیس - چون کمسیون جنگ خیلی کار

درد خصوص ترتیبات جدیدی که وزیر جنگ نوشته و پیشنهاد کرده اند باید آن را تمام نمایانده و اگر این هم راجع شود گمانم این است تا بیست روز دیگر هم تمام نشود و این نظامنامه باید زودتر تمام شود.

امان الله میرزا - ترتیبی را که وزیر جنگ پیشنهاد کرده اند در کمیسیون جنگ قریب با تمام است و تقریباً بجای آمده و قرائت می شود اما در جواب این نظامنامه اگر راجع به کمیسیون جنگ شود این اعضاء کافی نیست و اگر اجازه داد شود اشخاصی که در این باب بصیرت دارند چند نفری از خارج در کمیسیون خواسته شود که زودتر اینکار تمام شود.

آقاسید حسن قلی زاده - بنده را این است که نه بکمیسیون جنگ و نه بکمیسیون تنقیح لوایح رجوع شود بلکه عقیده ام این است که باید برای هر قانونی یک کمیسیون جدید انتخاب شود و از خارج هم صحیح نیست اشخاصی بیاروند زیرا که باید نظریات و تغییرات در این قانون بشود و این حق و کلاست زیرا که ملت باید اطمینان داشته باشد با شخصیکه وضع قانونی می نمایند.

وکیل التجار - این اشخاص برای معاونت است بلکه برای اینست که اطلاعات خودشان اظهار کنند و تحصیل اطلاعاتی از آنها بشود.

رئیس - خارج از موضوع نشویم مذاکره در اینست که باید کمیسیون جنگ رجوع شود یا کمیسیون جدید انتخاب شود.

آقامیرزا محمود - عقیده بنده اینست که کمیسیون جنگ رجوع شود ولی از خارج لازم نیست اشخاص داخل شوند.

اسدالله میرزا - بنده با آقای تقی زاده هم عقیده ام باید کمیسیون دیگر انتخاب شود و این نظامنامه چندان اهمیت ندارد و لازم نیست کمیسیون جنگ رجوع شود.

حاج سید نصرالله - همان طور که گفتند و کلاً امین هستند نه فرقی نمیتواند تصرفات بنمایند ولی چه ضرر دارد برای کسب اطلاع چند نفری را داخل کند و در اینکار مداخله نماید و زود تمام کند و نباید دایره را منبسط نمود.

حسام الاسلام - علم ادارات یا حسی است یا علمی و این مسئله پلیس که تازه اختراع نشده و قانونی است که نوشته شده است ولی باید ملاحظه اقتصادی مملکت را ننموده و قوانین را اصلاح نمایند و این را تمام و کلاً نمیتوانند بنده رای نمی دهم کسی را از خارج داخل کنند.

امان الله میرزا - این که میگویند این مسئله چندان اهمیت ندارد بنده عقیده ام بکس این است زیرا که پلیس اول قدر مملکت است برای اینکه باید از تمام افراد مملکت مطابق قانون جلوگیری نماید و این قدرت را کسی نمیتواند به پلیس بدهد که حال هم حقوق و قانون باشد در این موقع در خصوص این که نظامنامه پلیس راجع به کمیسیون جنگ شود یا کمیسیون جدیدی انتخاب شود رای گرفته شد و با اکثریت آراء تصویب شد که کمیسیون جدید انتخاب شود.

رئیس - از اکثریت آراء معلوم شد که باید کمیسیون جدیدی انتخاب شده و نظامنامه پلیس

بأنجا رجوع شود و حالا باید اعضاء این کمیسیون را انتخاب نمایند و رفته برای انتخاب اعضاء کمیسیون منتشر شد (در این موقع ده دقیقه برای تنفیص قرار داده و رفتند باطاق دیگر و پس از ده دقیقه مجلس مجدداً منعقد شد)

رئیس - خیلی متشکرم از آقایان که پس از ده دقیقه که مدت تنفیص بود حاضر شدند و مراسم اطلاع دادند و امیدوارم این ترتیبات را همیشه مراقب باشند روز پنجشنبه سه ساعت بفرود مانده بطور قرار داد مجلس منتهی خواهد شد اولاً آقایان و کلاً این که تازه انتخاب شده اند و قسم یاد نکرده اند قسم یاد خواهند نمود و بعد هم قانون تجارت دهم در قرائت و مباحثه خواهد شد ضمناً بعضی کافه های که از وزارت داخله فرستاده شده باید بخوانده شود و نیز بعضی احکام است که از هیچ اسلام عنایت مالتاب رسیده معض اطلاع قرائت خواهد شد.

وکیل التجار - تمام اینها که نوشته شده و دستور العمل داخلی مجلس تجارت است و قانون نیست.

حسنعلی خان - آقای وکیل التجار اشتباه کرده اند و این گود است و از کودها ترجمه شده و باید از مجلس بگذرد و آنچه راجع به نظامنامه داخلی اطفاها است باید خودشان ترتیب بدهند.

آقاسید حسن قلی زاده اینک گفتند بعضی کاغذها است که وزارت داخله نوشته باید و کلاً اطلاع پیدا کنند خوب است یک لوحه در راه رو مجلس قرار داده شده تا تاریخ ورود و خروج آنها نوشته شود که از این ترتیب نیز کلاً اطلاع پیدا کنند.

وکیل التجار - این مطلب راجع به کمیسیون عریض است که کلیه کاغذجات وارد آنجا میشود و باید در آنجا صورت برداشته شود ولی بواسطه اینکه جوینر از کلاً که اعضاء این کمیسیون بودند استعفا دادند و بعضی هم حاضر نشوند الان کمیسیون عریض ناقص است و تاکنون نتوانسته اداره خود را منظم نماید پس از تکمیل عده و دستور العمل که داده شد کمیسیون با کمال خوبی از عهده کارهای خود برآمده و خلاصه کلیه صادرات و واردات را اطلاع خواهد داد.

آقامیرزا سیدعلینقی - مایک ترتیبی در زمان ریاست احسن الدوله در کمیسیون عریض داشتیم که عریض بکمیسیون میامد و از آنجا بدقت میرفت و دوباره از دفتر بکمیسیون میامد حالا هم اگر آن ترتیب باشد کمیسیون عریض میتواند کاری بکند و الا نمیتواند زیرا که کمیسیون عریض اطمینان ندارد که از دفتر طوری که میخواهند نوشته میشود.

وکیل الرعایا - در قسم یاد نمودن باقی و کلاً که ناقص مانده است علاوه بر سایر ادارات هم شروع شده و ناقص مانده است در همه جا معمول است که در دوره مشروطیت باید تمام اعضاء اداره قسم یاد نمایند و باید در تمام ولایات این مطلب را معمول بدارند که در نقطه مقدس حاضر شده و قسم یاد کنند در صورتیکه شخصی پادشاه برای این مطلب حاضر شود باید تمام مردم از روی رغبت برای این کار حاضر شوند و خوب است اعلان شود بتمام ولایات که این مطلب معمول شود.

سیدالحکما - بنده عقیده ام این است که این

فرمایشات خلاف ترتیب است روز یکشنبه در سه پیشنهاد شد یکی قرائت همین قانون و یکی مذاکره نعم نوغان حال نمیدانم مسئله نعم نوغان از نظر هیئت رئیس گذشته است یا نه.

رئیس - این مسئله دو مرتبه در مجلس مطرح شده گویا قرار شده بود یک کمیسیونی تشکیل شده در این باب مذاکره نمایند و روز یکشنبه گفتند که چه فراری نشده و بعد گفته شد که رجوع بصورت مذاکرات آن روز شود البته هیئت رئیس رجوع کرده و ترتیب آن را خواهند دانست مسئله دیگر هست که عرض میکنم و آن این است که آنچه تا حال نمیدانم شده چهار نفر منشی برای مجلس کم است حال اگر و کلاً تصویب می نمایند دو نفر دیگر انتخاب شوند که در این مواقع بتوانند بکارها برسند.

آقاسید حسن قلی زاده - خوب است که در نظامنامه اگر ماده برای این مطلب نوشته میشود با منشی نوشته نشود دو نفر معاون انتخاب بشوند که در غیبت آنها کمک کنند در اینصورت چهار نفر کافی است بجهت اینکه منشی معینش چیز نویسی و ثباتی نیست بلکه شغلی که از برای او معین شده در هیئت رئیس باید مشغول باشد نویسنده نوشتجات و ثبات را معرر میگویند.

مخیر الملک - برای آن کاریکه منشی مجلس باید مشغول شود چهار نفر کافی است و کم نیست چون آنها بواسطه آن کارها اینکه دارند حاضر میشوند اینست که کارها نمیکند و باید منشی ها کسانی باشند که حاضر بشوند و دیگر آنکه منشی نباید رفته بنویسد برای آن کاریکه منشی باید بکند چهار نفر کافی است.

رئیس - این که بنده عرض می کردم که چهار نفر منشی کم است و باید دو نفر دیگر انتخاب بشوند بجهت این است که بکنند باید مشغول قرائت لوایح مجلس بشود و یکی هم نباید اسامی اشخاص که اذن نظن میخواهند بنویسند و دو نفر هم در کمیسیون رئیس مشغول کار هستند و بعضی اوقات هم کسالت مارشان میشود کار مجلس بتعویق می افتد مثل اینکه امروز ممکن نقد حاضر و غایب نوشته شود.

آقاسید حسن قلی زاده - بنده جواب این مسئله را میدهم که اولاً زمان انعقاد مجلس منشی ها در اطاق رئیس دیگر نباید مشغول کار باشند و اگر نمانند با کسالتی بآنها عارض شود معانین بجای آنها مشغول کار میشوند.

مخیر الملک - بنده هم همینطور میخواستم عرض کنم اگر منشی با وظیفه خود عمل نمایند به گمان بنده باید چهار نفر کافی باشند منجمه از منشی هایکی آقای مستشار الدوله هستند که اغلب کار خارجی دارند و مثلاً امروز رفته اند تلگرافخانه برای بخابره با انجمن تبریز.

اسدالله میرزا - از مطالبی که مجلس آمده و لازم بود که جواب داده شود و تاکنون نداده اند یک لایحه و هریمه بجلس (و اگر اد رئیس کل ارامنه از اصفهان نوشته که یک نفر یاد نفر وکیل از ارامنه برای مجلس انتخاب شود آید این جواب داده شد یا نه اگر نداده اند باید داده شود و لازم است.

آقای حاجی سید نصرالله - جوابی نوشته شده که داده بشود باین مضمون که چون این دور

حق خودشان را واگذار کرده اند و نیز این دوره نزدیک با ختم است باشد انشاء الله برای دوره دیگر **ادیب التجار** - جواب خلیفه این است که باید آنها وکیل از میان خودشان انتخاب کرده به انجمن ولایتی بفرستند همین طور هم در سابق جواب داده شده است.

حاج سید عبدالرحمن شهشانی - باید معلوم شود که بعد و ارامنه باید هر یک یک وکیل داشته باشند با مخصوص ارامنه است مثلاً بیهودهای اصفهان آنها هم یک معله هستند آنها هم حق دارند که بکنند وکیل انتخاب نمایند یا نه باید این مسئله معلوم شود.

بهر العلوم کرمانی - تمام اینها حق دارند که وکیل انتخاب کنند مخصوصاً ارامنه که ملت قدیمه ایران هستند حق دارند که وکیل انتخاب کنند ولی چیزیکه بود این است که در اول انتخاب آنها رای خودشان و حق خودشان را تقویض نمودند و الا حق داشته اند که وکیل انتخاب نمایند.

مخیر الملک - این مذاکرات بواسطه این میشود که از نظامنامه انتخابات فطنت کرده اند انتخابات بر دو قسم است یکی از روی عده نفوس که اقل آن از صد هزار نفر یک نفر حق انتخاب دارد و باینجهاد هزار نفر یک نفر و گمانم این است که در تمام ایران پنجاه هزار نفر از منشی بیشتر نباشد در این صورت باید تمام ارامنه تهران و سایر جاها یک نفر رای بدهند و این قلمرا مثل اشکال است اما در نظامنامه ما ابتدا در مذهب فرق نگذاشته هر طبقه از هر مذهبی که هست باید رای بدهند در انتخاب وکیل مثل ارامنه تجار ایران در طبقه تجار اگر رای می دادند و حق رای خود را واگذار نمی کردند شاید اکثریت آراء بآنها افتاده و بکنند از ده نفر و کلاً تجار از آنها میشد.

اسدالله میرزا - مقصود از این اظهار خلیفه محترم این بود که معله جلفا تنها وکیل از برای خود خواسته بودند و جمعیت ارامنه هم در ایران دور نیست که بعد هزارها هشتاد هزار نفر برسند اگر انتخابات از روی عده نفوس بود که این ها هم حق یکی دو نفر وکیل را داشته اند ولی چون این دوره انتخاب از روی طبقات است اینها هم یک طبقه محسوب میشوند و این عده حق انتخاب وکیل دارند ولی نمیگویم که حالا امروز بآنها حق انتخاب داده شود و این جماعت هم هیچوقت از تجارت و سایر کار های مملکتی کوتاهی نداشته و در همه قسم خدمت به مملکت و وطن حاضر بوده آنچه را که عرض میکنم اینست که باید جواب صحیحی از طرف مجلس بآنها داده شود که آسوده خاطر باشند.

آقامیرزا محمود - این اظهاری را که نواب والا فرمودند محتاج باین اندازه از مذاکره نبوده و جواب همانست که جناب حاجی سید نصرالله داده اند چون این دوره حق خود را تقویض نمودند دیگر حق انتخاب ندارند.

آقاسید حسن قلی زاده - عقیده بنده همان است که جناب اسدالله میرزا اظهار نمودند این اظهار خلیفه کل ارامنه با ستثنای مملکت آذربایجان اظهار صحیح و بجاست چون ارامنه آذربایجان در تحت ریاست خلیفه دیگری هستند ولی سایر ارامنه ایران نظام هندوستان باین خلیفه بزرگ است و همان

نحو که در قانون نوشته شده است آنها هم جزو ملت ایران و صاحب رای و انتخاب هستند و بلکه بترتیب طبقاتی بیشتر نسبت بآنها اظهار اعتماد شده که داخل در مذهب رسمی ایران میباشد و باید امروزه جوابی که مناسب قانون مملکتی و سیاسی است بآنها داده شود و چون این دوره که انتخاب از روی تعداد نفوس نبوده لهذا بآنها حق انتخاب وکیل داده نشده و علاوه در این ابام هم یک کافدی از جماعت ارامنه و نصاری مهاجرین ایران ساکن در مملکت اتانزونی بمجلس نوشته بودند که مضمون آنرا عرض می کنم و هرگاه هیئت رئیس تجویز کردند خود آن کافد در مجلس معض اطلاع و کلاً معترم خوانده شود و مضمون آن کافد مبتنی بر همراهی و اظهار وطن دوستی بوده که ماجامات ارامنه حاضرین هم از تقریباً دوازده هراته توپ با ایس نظام اتانزونی که در هر یک از سرحدات ایران لازم شود حاضر گشته جان فشانی نمایند باین اظهارات و همراهی جای آن است که در این دوره حق انتخاب وکیل بآنها داده شود.

حاج سید نصرالله - بلی مضمون آن کاغذ همین است که گفتند و در واقع خیلی اظهار همراهی کرده اند اگر چه بعهد الله هنوز محتاج نشده ایم ولی خیلی موجب مسرت گردید.

حسنعلی خان - بنده میخواهم عرض کنم که قدری مضایف قانون در مجلس صحبت شده اما فرار گذاشته و مکلف شدیم که هر چه کافد و لایحه بمجلس بیاورد باید بتصویب هیئت رئیس بمجلس آمده و مطرح شود حالا مشاهده میشود در باب کافدی که چندی قبل آمده و بنده هم گفته شد کافد در این جا حاضر است مضمون آن اظهار شود خوب بود آن کافد از طرف هیئت رئیس بمجلس آمده و قانوناً مطرح میشد.

مخیر الملک - از اظهاری که بنده کردم مقصود این نبود که سلب حق انتخاب از طایفه ارامنه نموده باشم بنده عرض کردم که انتخاب در قسم است در انتخاب طبقه ای که فعلاً مامول داشته ایم در این صورت نمیشود تشخیص مذهب داد هر کس از هر مذهب از هر طبقه که هست رای میدهد اما اینکه بعضی گفتند که تمام ارامنه بلدان ایران صد هزار نفر هستند و حق انتخاب دو نفر وکیل بآنها داده شود بنده عرض کردم اشکال دارد بواسطه این که در این صورت باید تمام ارامنه ایران اتساق نموده و یک فراری بگذارند مثلاً تماماً راضی شوند که یک نفر یاد و نفر را خلیفه آنها انتخاب نمایند ولی در صورت طبقاتی همین است که عرض شد و معمول هر جا که انتخاب وکیل طبقاتی است همین طور است.

خیاط باشی - در باب و کلاً ایلات مدنی در مجلس مذاکره شد و خوب است خواسته شوند. **رئیس** - حالا باید این مسئله که مطرح شده تمام شود بعد باین مطلب اقدام خواهد شد. **وکیل الرعایا** - در موقع انتخاب خود طایفه ارامنه مسامحه کردند و آنکه حق انتخاب خود را واگذار کردند و در آینه البته آنها هم حق انتخاب و رای دارند یعنی آنها هم میتوانند در جزو طبقات داخل شده و رای بدهند علاوه حالا هم ممکن است که در میان خودشان یک نفر وکیل انتخاب کرده و روانه داریند.

ادیب التجار - مازمانی که خواستیم و کلاً طبقات را انتخاب کنیم مخصوصاً اعلان دادیم و طبقات هم یا روحانین هستند یا ملاک هستند یا تجار یا کسبو آنها هم جزو این طبقات هستند ولی خودشان حاضر نشدند اما چون خلیفه در زمان مشروطه غیلبی زحمت کشیده اند چه ضرر دارد حق انتخاب بکنند وکیل بآنها داده شود.

حاج معین التجار - اگر حق بکنند وکیل مخصوص بآنها داده شود تقریباً یک نوع مفایرت ملی پیدا میشود باین معنی که سایرین هم خواهند گفت ما هم حق انتخاب وکیل داریم و انتخاب طبقاتی را برای این قرار دادند که هر کس در هر طبقه هست حاضر شده و رای بدهد دیگر این که اینها حق انتخاب را واگذار کردند اما این بکنند وکیل که از اصفهان باقی است ضرر ندارد آنها هم حاضر شده رای بدهند و اگر اکثریت بآنها شد و کلاً رای که معین کرده اند روانه بدارند ولی از اختصاص یک نوع مفایرت ملی پیدا میشود.

وکیل التجار - در حقوق مدنی و مملکتی هیچ تفاوتی گذارده نشده و این مذاکره فعلاً بی نتیجه است اگر برای آینه است که حالا فایده ندارد و اگر برای حالیه است که در چند جا مثل طهران و غیره بآنها اطلاع داده شد و حق رای خود را واگذار کردند در این صورت مذاکره حالیه فایده ندارد و در آینه هم هر طور که نظامنامه انتخابات نوشته شود معمول خواهد شد.

اسدالله میرزا - در این جا مذاکره از سه مسئله شد اولاً این که حاجی معین التجار گفتند که اگر اختصاص وکیل بآنها داده شود معایب دارد بنده عرض میکنم که این حسن کار و موجب اتحاد است زیرا که تمام افراد این آب و خاک هستند و با هم متحد میشوند در صورتی که از اهل تسنن و ارامنه و یهود در اینجا باشند و دیگر این که آقای حسنعلی خان گفتند که خلاف قانون شده بنده عرض میکنم که اگر هم خلاف ترتیبی واقع شده از طرف هیئت رئیس بوده من بر حسب وکالت خودم یک کافدی که چنین شخص بزرگ وطن دوستی نوشته است دیدم مدتی است بلا جواب مانده که من لافلا در یک مجلس مطرح مذاکره شود دیگر اینکه گفته شد انتخاب بودن وکیل آنها اسباب اشکال است از ترس اطلاع اینکه دارم گویا آنها وکیل خود را معلوم کرده باشند و گمانم این است که اگر امروز اجازه داده شود فردا وکیل آنها در این جا حاضر خواهد شد.

آقاسید حسین - از باب حشید در جزو طبقات اصنافی انتخاب شده نه منبھی و جواب آن ها هم همین است که داخل در طبقات شوند اگر اکثریت بآن ها باشد البته حاضر شوند به علاوه در جاهای دیگر بآن ها اعلان دادند و حاضر نشدند و حالا هم وقت گذشته در آینه هم اگر انتخاب طبقاتی شده داخل در طبقات میشوند و اگر هم بعد نفوس باشد که تکلیف معلوم میشود.

حاج معین التجار - گویا نواب والا اسدالله میرزا اشتباه فرمودند عرض من این نیست که آن ها حق انتخاب و رای ندارند بلکه مقصود این بود اگر طایفه باشند طوایف بسیارند و این اسباب مفایرت و کدورت میشود و اگر طبقاتی است که آنها هم داخل در طبقات بودند و اگر بنا باشد حالا دوباره حق انتخاب بآنها داده شود باید لایحه قانونی نوشته بمجلس بیاورد و در این باب رای گرفته شود.

رئیس - خوبست این مسئله جانله برای روز پنجشنبه و تمام شود و اشغالی که برای کمیسیون نظامنامه پلیس انتخاب شده اند اسامی آنها قرائت می شود.

(اسامی آنها قرائت شد و اشغاس ذیل با کثرت اوبه انتخاب شده بودند)

- (مخیرالملک)
- (امان الله میرزا)
- (اسدالله میرزا)
- (دکتروالی الله خان)
- (لسان العسکرا)
- (آقا شیخ حسین)

رئیس - از این آقایان خواهش می شود که هر قدر بتوانند زودتر این کار را ترتیب داده مجلس آئمه و از مجلس بگذرد بهتر است.

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز پنجشنبه

هفتم شهر ربيع الاول

دارال شورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه پنجم راقا میرزا طاهر قرائت کردند.

رئیس - بر حسب تعیین موضوع مذاکرات در روز سه شنبه قرار بود امروز و کلاسیکه قسم یاد ننکرده اند قسم یاد نمایند خوب است اقدام شود و این هم اسامی اشغالی است که روز سه شنبه حاضر نبودند قرائت میشود (قرائت شد اسامی مزبور از قرار ذیل):

- (وتوق الدوله)
- (حاجی امین المصرب)
- (آقامیرزا محسن)
- (آقا سید نظام الدین)
- (آقا سید حسن)
- (آقامیرزا محمود)

رئیس - بعضی از وکلای آذربایجان هم در آن روز حاضر نبودند ولی بجهت این که بتلگرافخانه برای مغایره با تبریز رفته بودند معدوم می باشند (در این موقع کلام الله مجید را مجلس آورده عموم و کلا و جالسین برای پاس احترام قرآن حمید مجید بنوان تواضع بر خاسته و و کلاسیکه قسم یاد نکرده بودند با شرایط مقرر شروع به قسم یاد نمودن کردند)

رئیس - کافذی است که از وزارت داخله رسیده قرائت میشود (رقعه مزبوره که مبتنی بود بر مطالبه نظامنامه فراسور آنها که زودتر از تصویب مجلس مقدس بگذرد و اعاده بدهند تا بموقع اجرا گذارده شود قرائت گردید)

رئیس - کافذی هم بهمین مضمون در چند روز قبل قرائت شد و نظامنامه پلیسها خوانده شده و رجوع بکمیسیون گردید خوبست امروز هم نظامنامه فراسورانها قرائت شود اگر تصویب شد رجوع بکمیسیون گردد (شروع بقرائت نظامنامه فراسورانها شده ختم گردید)

رئیس - حال این لایحه باید رجوع بکمیسیون بشود یا نه؟

اسدالله میرزا - این که جمعی از وکلا اظهار داشته اند که یک انجمن مقننه لازم است بجهت این است که اینگونه نظامنامهها که قدری از آن نصیحت و قدری اعلان و قدری هم خارج از موضوع نوشته شده داخل مجلس نشود و عقیده بنده این است که مجلس ما واضع قانون و مقننه نخواهد شد تا چنین مجمع قانونی تشکیل نشود پس هر چه زودتر اقدام بتشکیل چنین انجمن قانونی نموده اشغالی را کلا باین یکبار میدانند انتخاب کرده در وقت جای چنین تشکیل دهند

کلوئین و بطور تفصیل بنویسند

رئیس - این مسئله صحیح است چنه روز قبل هم در این باب مذاکره شده و اقدام خواهد شد ولی حالا نباید از موضوع خارج شد این نظامنامه واجب بکمیسیون بشود یا نه؟

اسدالله میرزا - نتیجه مقصود بنده همین است که این نظامنامه حقیقه نظامنامه نیست بلکه یک لایحه است اگر برای اداره فراسوران نظامنامه لازم است نوشته شود باید قوانین یکی از مسائل متدنه را ترجمه کرده و از روی کتب راجع باین مسئله نظامنامه باقتضای مملکت نوشته بشود

آقا شیخ حسین - مسلم است که باید راه را امن نمود و مسلم است که وجود فراسوران لازم است اما این لایحه مکتبی نیست همینطور که شاهزاده اسدالله میرزا گفتند کمیسیون لازم دارد که نظامنامه صحیحی برای ترتیب اینکار نوشته شود.

امان الله میرزا - اینکه گفته شد قانون فراسوران را از روی قوانین یکی از ممالک متدنه لخذ نمایند اروپا تماما مشبک از راه آهن است و ابدأ در آنجا کشتگو از این مسائل نمی شود و فراسوران لازم ندارند خوب است یک کمیسویی معین شود که قانونی برای ترتیب فراسورانها نوشته و وضع نمایند.

آقامیرزا فضلعلی آقا - باید وزارت داخله این قانون را نوشته بمجلس بفرستند و همه قوانین را لازم نیست مجلس بنویسد چنانچه در همه جا هم هست که اکثر قوانین را وزارت خانه های بنویسند و بمجلس پیشنهاد می نمایند.

آقا سید حسین - اگر کمیسیون هم از وکلا تشکیل بشود باز همان طور که گفتند قوانین اختلاف پیدا میکند و اگر وزارت داخله هم بنویسد همین طور است پس باید یک کمیسیون قانونی تشکیل شود که کلیه قوانین در آنجا نوشته شده و وضع بشود که بی مناسبت نباشد و مثل زنجیر بهم دیگر اتصال داشته باشد.

رئیس - ان کمیسویی که می گویند بریز روز هم در این باب گفتگو شده ولی رای مجلس معلوم نند روز شنبه این مطلب مطرح شده رای گرفته می شود هر قسم که رای دادند بهمان طور اقدام و معمول خواهد شد حالا باید این مسئله را تمام کرد که این لایحه بکمیسیون مجلس فرستاده شود یا نه.

آقا سید حسن تقی زاده - این لایحه قانونی نیست که از وزارت خانه ها بترتیب قانون رسیده باشد ما دو قسم عنوان داریم که یکی اظهار است و یکی عنوان یکی از طرف مجلس اظهار می شود که وزیر بصحه های بنویسند بوقوع اجری گذارده شود و یکی از طرف وزره مجلس می آید که بعد از اصلاحات لازمه در آن اعاده داده شود در اینصورت وزیر آن را تصویب می نماید و باید خود آن وزیر حضور داشته باشد که مدلل دارد همینطور است که من نوشته ام ولی اکثر این لایحه را بنده در گاهها نوشته اند و گزارش در این باب مفاکره شد و حالا نیز عرض میکنم که الان یک نتیجه عمومی گرفته شود که منبند اینگونه لایحه را و زاده تصویب نموده بمجلس فرستاده.

آقا شیخ محمدعلی - مخالف با قانون یا موافق با قانون است نمی دانم ولی عرض میکنم که مملکت بسیار مفروش و مجلسی زشتی مقتضاست

اینگونه لایحه خوب است قول دو هفت روزمه خواننده شود اگر قائل ارات بیاید بمجلس والا اوقات مجلس بی جهت ضایع نگردد

رئیس - اول باید در مجلس خوانده بشود تا معلوم شود که قبول میشود یا نه.

حاج سید عبدالصمیم شهبانی - این مسئله قابل رجوع بکمیسیون نیست باید رد شود و نظامنامه دیگر بنویسند

حاجی شیخ حسن - آن اجتماع هیئت قانونی طول دارد و امنیت طرق و شوارع خیلی لازم است بمقدمه بنده باید رجوع بکمیسیون مجلس شده زودتر تمام بشود

وکیل التجار - بنده مختصر آ عرض می نمایم که باید این لایحه را بر گرداند بوزارت داخله و قدری ایشان را متنبه نمایند که این گونه لایحه را دیگر نفرستند بلکه بدهند از اجزاء وزارتخانه اشغالی که اطلاع دارند این قسم لایحه را بشکل قانونی در آورده و نوشته آن وقت بمجلس بفرستند و اکثر لایحه قانونی باید از وزارتخانه ها برسد اگر باین ترتیب باشد جز تضییع وقت فایده ندارد

حاجی امام جمعه - صحیح است این لایحه صورت قانونی ندارد ولی فراسوران مبتلا همومی است و امروز اکثر طرق ما مأمون نیست و فراسوران در حقیقت یک عده از قشون هست با مقتاد بنده هر چه زودتر یک کمیسویی تشکیل شده یک قانونی برای این مسئله بنویسند درست است که این لایحه صورت قانونی ندارد اما می ترسم اگر رد شود فراموش کاری شده دیگر قانونی هم نوشته نشود در صورتی که ترتیب و نظم فراسوران خیلی لازم است پس این لایحه را با هودت بدهند بوزارت داخله و تاکید شود که زود تر لایحه قانونی بنویسند بفرستند یا کمیسویی انتخاب شود که عاجلا اقدام باین کار نمایند.

حسینقلی خان نواب - این لایحه شکل قانونی ندارد نمی شود که آنرا مطرح قرارداد و چیزی نوشت خوب است فرستاده شود بوزارتخانه که دوسه روزه یکی بنویسند بدهند

امان الله میرزا - ما خوب مطلع هستیم از قوه قانون نویسی وزارت خانه های خودمان هر گاه معاودت بوزارتخانه بدهیم باز چند روزی به توفیق خواهد افتاد پس همان طور که نظامنامه پلیس رجوع بکمیسیون شده نتفج میشود خوب است این راهم رجوع بکمیسیون نمایند که یک نظامنامه ترتیب داده زودتر نتفج و تمام کرده بمجلس بدهند.

آقا شیخ حسین - عقیده بنده این است که باید این لایحه بر گردد بوزارت داخله که تقریباً آن وزیر مستشاری که اینگونه لایحه را بنویسند بدانند چه بنویسند تا بطور بدهند بمجلس.

حسام الاسلام - چون این مجلس مجلس مقننه است هر چه راضی بدهند بمجلس باید قوه آن را داشته باشد که بطور قانونی بنویسد حالا باید خود مجلس این نظامنامه را بنویسد و بدهد

آقامیرزا محمود - ما امروز احتیاجان بقانون است فقط منحصر بهمان قانون فراسوران نیست اهل این مملکت محتاج به همه قسم قوانین است بنده عقیده بنده همان قسم که جناب مخیر الملک گفتند آن مجمع قانونی تشکیل شده قوانین را بنویسند